

Asia: VN/31530/2023

Hallituksen esitysluonnos laiksi varhaiskasvatuksen palvelusetelistä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Kysymykset

Ovatko palvelusetelilain pykälät 1-3 perusteluineen selkeät?

1 §:ssä on säädetty lain tarkoitus, 2 §:ssä soveltamisala ja 3 § sisältää laissa käytettyjä keskeisiä määritelmiä.

Lain tarkoitus ja soveltamisala ovat selkeät. 3 § sisältää laissa käytettyjen käsitteiden määritelmiä, jotka ovat lähtökohtaisesti selkeät. Kohdan 5 omavastuuosuuden määritelmä on kuitenkin tulkinnanvarainen ja epäselvä. Pykälästä eikä sen perusteluista ilmene mitä tarkoitetaan määritelmään sisältyvällä lausumalla ”ja jonka lisäksi palvelunkäyttäjältä ei saa periä muita varhaiskasvatusmaksuja”. Pykälään lisättyä täsmennystä muista varhaiskasvatusmaksuista perustellaan sen selkeyttämisellä, että palvelujen käyttäjältä voidaan periä maksua myös muista palveluista. Määritelmän täsmennys on kuitenkin kirjoitettu pykälään siten, että se muuttaa koko pykälämääritelmän sisältöä omavastuuosuuden osalta ja aiheuttaa samalla määritelmän tulkinnanvaikeuden. Nyt esitetyssä muodossa määritelmän täsmennyksen voisi tulkita viittaavan esimerkiksi hinnalle asetettuun hintakattoon.

Ovatko palvelusetelilain pykälät 4-5 perusteluineen selkeät?

4 §:ssä säädetään palveluntuottajista ja todetaan kunnan päättävän niistä varhaiskasvatuspalveluista, joiden järjestämisessä se käyttää palveluseteliä varhaiskasvatuslain 5 §:n 3 momentin mukaisesti. 5 §:ssä säädetään palveluntuottajan hyväksymisen edellytyksistä.

Arvioitaessa kunnan asettamia kriteerejä 5 §:n 2 momentin perusteella, esimerkit lain perusteluissa selkeyttäisivät sen tulkintaa, mitkä kunnan asettamat vaatimukset palveluntuottajien hyväksymisen edellytyksiksi olisivat syrjimättömiä tai mahdollisesti syrjiviä.

Muilta osin ei lausuttavaa.

Onko palvelusetelilain pykälä 6 perusteluineen selkeä?

6 §:ssä säädetään palvelunkäyttäjän asemasta. Kunnan on muun muassa selvitettävä palvelunkäyttäjälle tämän asema palveluseteliä käytettäessä. Palvelunkäyttäjällä on oikeus kieltäytyä hänelle tarjotusta palvelusetelistä, jolloin kunnan on järjestettävä varhaiskasvatuspaikka

kunnallisessa toiminnassa tai ohjattava palvelunkäyttäjä hakemaan lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetussa laissa (1128/1996) tarkoitettua yksityisen hoidon tukea.

Pykälän teksti on lähtökohtaisesti selkeä, mutta palvelunkäyttäjän aseman sijaan ehdotetaan käytettävän muotoa palvelunkäyttäjän oikeudet ja velvollisuudet kuten perusteluissa on tarkennettu. Tältä osin pykälän 1 momentin sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi.

Pykälän 1 momentin mukaan kunnan on selvitettävä palvelunkäyttäjälle tämän asema palveluseteliä käytettäessä, palvelusetelin arvo, palveluntuottajien hinnat, omavastuuosuuden määräytymisen perusteet ja arvioitu suuruus sekä vastaavasta toiminnasta varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain mukaan määräytyvä asiakasmaksu.

Pykälän perusteluissa on kuitenkin pykälän kanssa ristiriitaisesti todettu, että kunnilla ei välttämättä ole tarkkaa tietoa palveluntuottajien perimistä omavastuuosuuksista, mutta palvelunkäyttäjä tulisi ohjata ottamaan selvää niistä palveluntuottajilta itseltään sekä tutustumaan mahdollisiin palvelusetelisääntökirjoissa oleviin omavastuuosuuden määräytymisperusteisiin. Hallituksen esityksen pykäläkohtaisen perustelutekstin mukaan kunta voisi edellä esitetyn perusteella siirtää selvittämisvastuun palvelun käyttäjälle. Tältä osin joko pykälän tekstiä ja/tai perustelutekstiä tulisi selventää.

Ovatko palvelusetelilain pykälät 7-8 perusteluineen selkeät?

7 §:ssä säädetään palvelusetelin arvon määräytymisestä ja tiedonsaantioikeudesta. 8 §:ssä säädetään palvelusetelin arvon korottamisesta muun muassa sen vuoksi, jos palvelunkäyttäjän toimeentulo tai lakisääteinen elatusvelvollisuus muutoin vaarantuisi.

7 §:n mukaan kunnan tulee määrittää palvelusetelin arvo niin, että se on palvelunkäyttäjän kannalta kohtuullinen. Kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon muun muassa kustannukset, jotka aiheutuvat kunnalle vastaavan toiminnan tuottamisesta kunnan omana tuotantona tai hankkimisesta ostopalveluna sekä palvelunkäyttäjän maksettavaksi jäävä arvioitu omavastuuosuus. Perustelutekstin mukaan näillä pyritään mahdollistamaan se, että palvelusetelin arvo voidaan määrittää kuntakohtaisten kustannustekijöiden pohjalta.

Helsingissä yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajien hinnat ja siten myös perheiden maksettavaksi jäävien omavastuuosuuksien suuruudet vaihtelevat huomattavasti ja voivat olla korkeita, jollei palveluntuottajan kokonaishinnalle ole asetettu hintakattoa. Kohtuullisuusarvioinnin tekeminen voi siten aiheuttaa kunnille haasteita ja johtaa kunnan näkökulmasta kohtuuttomaan suureen palvelusetelin arvoon. Kunta ei voi kaikissa tilanteissa kompensoida palvelusetelin arvon kautta perheille maksettavaksi jäävien suurten omavastuuosuuksien määrää.

Viitaten edellä 3 §:stä lausuttuun omavastuuosuuden määritelmän tulkinnanvaraisuuteen, myös 7 § on kuitenkin tältä osin tulkinnanvarainen.

Ovatko palvelusetelilain pykälät 9-12 perusteluineen selkeät?

9 §:ssä säädetään kunnan vastuun rajauksesta siten, että kunta on velvollinen suorittamaan palveluntuottajalle korvausta enintään palvelusetelin arvoon saakka. 10 §:ssä säädetään rekisterinpidosta, 11 §:ssä muutoksenhausta ja 12 §:ssä lain voimaantulosta.

Pykälien 9-11 osalta ei lausuttavaa.

Lain voimaantulopykälän osalta tuodaan esille, että palvelusetelinjärjestelmään siirtyminen kaikkine valmistelutoimineen vaatii pitkän ajan. Esitettynä voimaantuloajankohtana ei ole näin ollen käytännössä mahdollista siirtyä palvelusetelijärjestelmään niissä kunnissa, joissa palveluseteliä ei ole käytössä varhaiskasvatuksessa.

Ovatko varhaiskasvatuslain ja asiakasmaksulain muutokset perusteluineen selkeät?

Muutokset ovat selkeät ja esityksen mukaisesti teknisiä muutoksia.

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Helsingin kaupunki pitää tärkeänä, että lain 1 §:n mukainen tarkoitus lisätä perheen valinnanmahdollisuuksia lasten varhaiskasvatuksen järjestämiseksi toteutuu myös tosiasiallisesti ja yhdenvertaisesti.

Helsingin kaupungin näkemyksen mukaan tarkoituksen toteutumiseen vaikuttaa muutkin seikat kuin hallituksen esityksessä on mainittu. Hallituksen esityksen kappaleessa 4.2.4 (Yhteiskunnalliset vaikutukset) kytketään voimakkaasti tarkoituksen toteutuminen palvelusetelin riittävään arvoon. Viitaten siihen mitä edellä 7 §:n osalta lausutaan mahdollisista haasteista palvelusetelin arvoa määritettäessä, myös yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajan kokonaishinta ja siitä perheen maksettavaksi jäävän omavastuuosuuden suuruus vaikuttaa suoraan tosiasiallisen valinnanmahdollisuuden toteutumiseen, jollei palveluntuottajan kokonaishinnalle ole asetettu hintakattoa. Kunta ei voi kaikissa tilanteissa kompensoida palvelusetelin arvon kautta perheille maksettavaksi jäävien suurten omavastuuosuuksien määrää.

Hallituksen esityksen kappaleessa 4.2.4 (Yhteiskunnalliset vaikutukset) tulisi käyttää omavastuuosuuden käsitettä saman sisältöisenä sekä pykälissä että vaikutusarvioinnissa. Lisäksi viitaten edellä lausuttuun omavastuuosuuden määritelmän tulkinnanvaraisuuteen, myös vaikutusarvioinnin osalta asia on tulkinnanvarainen.

Muilta osin ei lausuttavaa esityksen vaikutusarvioihin.

Onko teillä täydennettävää esityksen nykytilan kuvaukseen tai muuhun tekstiin?

Helsingissä yksityistä varhaiskasvatusta tuetaan yksityisen hoidon tuella kuntalisineen. Helsingissä ei ole käytössä palveluseteliä varhaiskasvatuksessa. Esityksessä ei tehdä vaikutusarviointia suhteessa käytössä olevaan yksityisen hoidon tuen malliin. Laajempi vaikutusarviointi tulee Helsingissä ajankohtaiseksi siinä vaiheessa, mikäli palveluseteliä harkitaan otettavaksi käyttöön.

Salminen Kaarina

Helsingin kaupunki - Helsingin kaupunginhallitus 31.3.2025 § 206